

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בדרשת פרקי אבות

* * *

בסעודת רעוא דרעוין

פרשת קרח

שנת תש"ע לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תר"ח

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

פרקי אבות פרשת קרח תשי"ע לפ"ק
בבארא פארק

התרוממות והתנשאות, ולכן יש להרחיק ממנה ציטר שאת. וצתוספות יום טוב כתב לפרש, ש'תקות' אינו משורש קיווי, אצל שורשו 'קו', וכמו שנאמר (יהושע ז-יח) תקות חוט השני, ואמר התנא שקו מדתו של האדם שימות ויבוא לידי רמה, ולכן לא יתגאה ע"ש.

וּנְרָאָה עוד צוה, ונשלב הדברים לפרשתנו, מחלוקת קרח עם משה רבינו. ברש"י (טז-יז) כתב, וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעמת, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט וכו' (תנחומא ה) ע"כ. וכתב בספר ראשי בשמים (להגריי מושקאט מפראג) דאיתא בגמרא (יומא כז:): אמר רבי יוחנן אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים [דופי משפחה] תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו

במשנה (אבות ד-ד) רבי לויטס איש יבנה אומר, מאד מאד הוי שפל רוח (וצמדרש שמואל הגירסא, צפני כל אדם), שתקות אנוש רמה ע"כ. ויש לדקדק על כפל הלשון מאד מאד. גם מה שאמר צפני כל אדם, הלא זה מובן מעצמו כי מדת ענוה ושפלות רוח הוא נגד בני אדם צדומים לו. גם מה שאמר שתקות אנוש רמה, הקשה צתוס' יום טוב, כי הן אמת שכל אדם מקוה ומנפה לקצורת אדם, עם כל זה אין תקותו ותוחלתו על הרמה, ואלו יקצר ולא תשלוט צו רמה אז טוב לו. ויש שפירשו כי רמה הוא מלשון התרוממות, דמצואר צרע"צ דצענוה יטה לקצה האחרון של שפלות רוח, ולא די צדריך האמנעית המשובחת בכל המדות, כי רוב בני אדם נכשלים בה ולא צדילי אינשי מינייה, לכן צריך לעשות לה הרחקה יתירה. ואמר דלכן מאד מאד הוי שפל רוח, כי תקותו של אנוש הוא

לאן, מאחר עלות הציאו לרעות ציעקב עמו וישראל נחלתו (תהלים עח-ע). והכוונה נראה דאיתא בגמרא (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל, מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאל [לאורך ימים], מפני שלא היה בו שום דופי [משפחה, ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל, אבל דוד מרות המואביה אתא] ע"כ. ובאמת היה בדוד עוד דופי, וקופה של שרצים שתלוי מאחוריו, וכמו שיתבאר להלן.

הגה ימי חיי ילדותו של דוד המלך נפלטים מאד, ושורש הדברים הם צילקוט המכירי (תהלים קיט), ואעתיק אותם, כפי מה שמוצא בצוף ספר משצנות זהב על נ"ך שמואל, מסודר לפי מקורות ממאמרי חו"ל. — מצינו בנ"ך אשר ה' אמר לשמואל, 'מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי, כי ראיתי צבניו לי מלך' (שמואל א טז-א). שמואל בא לבית לחם וחרדו זקני העיר לקראתו, תמהו על צואו, ופחדו אולי היה צעיר מי שחטא חטא גדול, שצבצורו נריך שמואל הנביא לצוא לעיר (רד"ק שם). ויאמר שלום לנצוח לה' באתי, התקדשו ובאתם אתי בצבא. בחרו מקום מתאים למעמד נשגב זה, שם הוזמנו נכבדי העיר וגדוליה. ויקדש את ישי ואת בניו ויקרא להם לנצוח.

עליו, אומרים לו חזור לאחוריך ע"כ. והנה משה רבינו היה קופה של שרצים תלוי לו מאצותיו, שעמרם נשא דודתו קודם מתן תורה, אמנם קרח היה מיוחס ולא היה בו שום דופי, ואם כן קרח שפקח היה, וידע שאין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלוי מאחוריו, מה ראה לשטות זה, איך רצה להיות מנהיג בזמן שהיה מיוחס גדול ואין בו שמך פסול.

אמנם עינו הטעתו, הוא ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, ועמיד שמואל נכדו להיות שופט על ישראל, אף על פי שממנו עד שמואל גם כן לא היה שמך פסול, הרי שממנין פרנס אף על פי שאין קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו. אמנם לא ראה יפה, כי באמת היה לשמואל קופה של שרצים מאחוריו, שהיה לו סבא קרח, וזאת לא ראה עכ"ד.

ואיתא במדרש פליאה, כשראה דוד מה שאמר קרח, כי כל העדה כולם קדושים (טז-ג), נטל כנור והתחיל מנגן, ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי (תהלים ל-ב). (ועיין בפרדס יוסף אות לו מה שזיין בזה). ויש לומר עוד, בהקדם מה שאמר הכתוב, ויבחר בדוד עבדו, ויקחהו ממכלאות

לדיקים שמתו בעטיו של נחש (שבת נה:), כלומר מזד מעשיהם לא היו ראויין כלל למות, אלא רק משום שנגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדם הראשון, בעצמו של נחש שהכשיל את אדם וחוה (רש"י צבא צמחא ז:).

ואיתא בכחצי האריז"ל, כי צדורו של ישי עדיין לא הייתה מצוררת ההלכה 'לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה', עמוני ולא עמונית' (יבמות עו:). ישי נכד רות המואביה רצה שלפחות אחד מצניו יהיה כשר ללא פקפוק לבוא בקהל, יחד לעצמו שפחה, וחשב לשחררה אחר כך, כך שלילד יהיה מותר בלא ספיקות להנשא לבת ישראל. אמר ישי לשפחה, בתי, תקני עצמך כדי שתכנסי אלי בגט שחרור. הלכה השפחה ואמרה לגבירתה אשת ישי, הצילי עצמך, נפשי ואדוני, מגיהנם. אמר לה מה טעם, שחה לה את הכל. אמרה לה, בתי מה אעשה שהיום שלש שנים שפירש ממני, אמרה לה השפחה, אתן לך עצה, לבי ותקשטי עצמך, ולערב כשאלך לסגור הדלת ואכזה הנר הכנסי את ואני אלא. ואז נתעברה וגולד דוד.

בקשו צנייה להורגה ואת דוד כי חשדו שהרתה מור, אמר להם

ויהי צבואם וירא את אליאז ויאמר [שמואל] אך נגד ה' משיחו, זהו המשית. אמת הוא זה שהגון היה אליאז למלכות, אבל בשביל מדת הכעס שהיה בו מאס בו ה' אחר כך (פסחים סו:). 'ויאמר ה' לשמואל, אל תצט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו, כי לא אשר יראה האדם, כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב וכו'. ויעבר ישי שצעת צניו לפני שמואל, ויאמר שמואל אל ישי, לא צחר ה' באלה. ויאמר שמואל אל ישי, התמו הנערים'. אמר לו ישי, תמו. אמר לו שמואל, הקציה אומר לי 'לך ואשלחך אל ישי בית הלחמי, ואתה אומר 'תמו'. אמר לו, עוד נשאר הקטן והוא רועה צאן. אמר לו, שלח והביאהו, 'כי לא נסוב עד צואו פה' (ילקוט המכירי).

פליאה גדולה, כשהזמין שמואל את ישי ואת צניו, למה אז לא שלח לקרוא לדוד, שיבוא יחד עם אחיו. ויותר תמוה, כששאלו שמואל 'התמו הנערים', ענהו ישי 'תמו', כאילו בא להכחיש את מציאותו של דוד. אמנם הענין הוא, כי אצו ישי ראש לטנהדרין היה, ויאל באוכלוסא ונכנס באוכלוסא ודרש באוכלוסא, תנא, אין אוכלוסא פחות מששים רבוא (צרכות נח:). ישי היה אחד מארבעה

עמהם, הקצו לו שלחן צפינת הצית ושם היה אוכל סעודותיו. ודוד מעיד ואמר (תהלים ט-ט) מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי. צצית הייתי שפל וצווי, משוקץ ומתועב.

וְאִזּוּ מתרפק דוד על ה' ודבק בתורתו הקדושה. מרוב אהבתו את ה' ודבקותו בו, הדיר דוד שניה מעיניו ועסק בתורה בשקידה עצומה, ומהסוס למד, שאפשר להתקיים ולחיות בשינת ששים נשימות, וכך נהג מיום שעמד על דעתו עד סוף ימיו, עד חלות עסק בדברי תורה מכאן ואילך בשירות ותשבחות וכו'. אמר רבי אושעיא, דוד הכי קאמר, 'מעולם' לא עבר עלי חרות לילה בשינה. רבי זירא אמר, עד חרות היה מתנמנם כסוס מכאן ואילך היה מתגבר כארי (ברכות ג:), מדאמר דוד 'מעולם', משמע שנהג כך מיום שעמד על דעתו.

בך התעלה וגדל בתורה, וכמו שדרשו חז"ל, וילך הוא ושמואל וישבו צניות (שמואל א יט-יח), שהיו יושבין ועוסקין בהלכות בית הבחירה (זבחים נד:). אותו לילה שברח דוד משאול, למד מפי שמואל מה שתלמיד ותיק אינו לומד במאה שנה (ילקוט שמואל קכט). ויען אחד מהנערים (דואג) ויאמר ראיתי בן לישי בית

ישי אציהם שלא יהרגוהו, והולד יהיה לנו משועבד וצווי ויהיה רועה לאן. כשנולד וגדל לא היה דוד אוכל עמהם והיה נמאס וצווי ונתנוהו בצאן. והחסידיה נצבת בת עדאל אם דוד לא גילתה מעשה השפחה שנתנה לה להכנס במקומה, שלא לבייש את בעלה, ושלא לגלות מסתורין לבייש גם לשפחה, אשר היא גילתה בלא רשות סוד אדוניה (עפ"י ילקוט המכירי תהלים קיט, ועוד).

כשנולד דוד היה צווי מאד ותשבוהו כממזר ח"ו, נתנוהו בצאן, אמר רב חמא בר חנינא, אתה מוצא אין לך אומנות צויה יותר משל רועה, שכל ימיו הולך במקלו ותרמילו (אבות דרבי נתן כג). וכמו השפתי כהן (צפרשת וישב) למה נתנו את דוד בצאן, כדי שיבוא הארי ויהרגוהו. רואים אנו שהכל היה מחושב, ואפשר לשער ולומר שכל השנים האלו היה ישי יושב ומצפה מתי תגיעני הבשורה, כי דוד נטרף כבר על ידי ארי. ואנו רואים שהמקום שהיה דוד רועה היה באמת מקום סכנה, אריות ודובים התנכלו לעדריו, אלא שהם לא טרפו את דוד, אלא להיפך דוד הכה אותם והרגם. גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך (שמואל א יז-יז). ולא היה דוד אוכל

ושמונה שנות עלצנות וכלימות, לא מדד מדה כנגד מדה, לא הקפיד ולא נשא טינא בלבו על מישוהו, כי אחרת לא היה זוכה למלכות, כי הרי אליאזר הזכור היה הגון למלכות ואהוב לה', ועל הקפדה אחת שהקפיד על דוד נפסל וגמאס, על כרחק שדוד אף הקפדה אחת לא היתה לו.

והיה חשש פסול דוד נמשך עשרים ושמונה שנים, עד שבא שמואל הנביא לבית לחם, הזבח זבח זבח והשלחן ערוך והכל מתוקן לסעודה, שמואל מודיע לישי, שלחה וקחנו, כי לא נקוב עד צואו פה, קרא ישי לאחד הנערים ופקד עליו, רץ אל הנאן ואמר לדוד שתיכף יבא הנה, שמואל וכולנו מחכים לו, הנער רץ כחץ מקשת ובא אל דוד ומוסר לו השליחות. דוד מסר לנער את מקלו ותרמילו וציקשו שישיגו על הנאן עד שיחזור. דוד סר אל ביתו כדי להחליף את בגדיו, כי אין לצוא לפני הנביא בלבוש שק. כצואו, מתפללה אמו, באמצע היום באת, מה קרה. שח לה הכל. אמרה לו, אם כן גם אני הולכת עמך. שם צבית הועד יושבים כולם דרוכים ומחכים. אלו לאלו מתלחשים, מחכים לרועה של ישי, פליאה בעיני כולם. וישי וצניו עומדים צרתת ואימה, אמרו לא בא שמואל אלא

הלחמי יודע נגן, שידע לישראל. גבור, שידע להשיב. איש מלחמה, שידע לישא וליתן במלחמתה של תורה. נבון דבר, שמצין דבר מתוך דבר. איש תואר, שמראה פנים בהלכה. וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום (סנהדרין ג:). ובעסקו עם הנאן, התעלה דוד בתורה וצשקידתו זה יומם ולילה, בהדירו שינה מעיניו, וישן רק שיתין נשמי.

ישמואל תאמר מתוך דציקותו זה' ובתורתו, מעל במלאכתו והזינח רעיית הנאן, ראה מה אמר דוד לשאלו בעת שציקש ממנו רשות ללחום עם גלית, רועה היה עבדך לאציו צנאן, ובא הארי והדוב ונשא שח מהעדר, וינאחתי אחריו והכתיו והנלתי מפיו, ויקס עלי והחזקתי צוקנו והכיתיו והמיתיו, גם את הארי גם את הדוב הכה עבדך (שמואל א יז-י). ואמרו חז"ל ארבע אריות ושלשה דובים הרג דוד באותו יום (ילקוט שמואל קכו), ובלי שום נשק הרגם אלא צמו ידיו, והחזקתי צוקנו. ראה נגיעותו של דוד עשה דבר פלא כזה, ולא סיפר, אלא לשאלו כדי שיתן לו רשות להלחם בגלית.

ובזה היה יחסו של דוד אל אחיו שונאי נפשו, במשך עשרים

זאת היא נפלאה (מכוסה) צעינינו
(ילקוט המכירי). הסעודה עברה ברוב
פאר ומגיגיות. דוד ישב בין שמואל
ובין ישי, 'לא הקצו שני גדולי עולם
ישי ושמואל, עד שישיב דוד ציניהם'
(תנחומא חולדות). הסעודה הסתיימה.
ויקם שמואל וילך אל ביתו הרמתה,
ודוד שב אל נאנו, אל מקלו ואל
תרמילו.

בתבונן נא, מה התחולל בלבו של
דוד באותה שעה, ראה זה
פלא, הממה האם, רגש האב, סערו
האחים, וכל העיר כמרקחה. רק אחד
נשאר שלו ורגוע, לא התגאה ולא
התפעל. היה זה דוד בעצמו. ואכל
נאנו יושב לו דוד, ומזמר ואומר 'שיר
המעלות' חדש, שיר המעלות לדוד, ה'
לא גבה לבי, ולא רמו עיני, ולא
הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני (מהלים
קלא). לא גבה לבי, בשעה שמשחני
שמואל למלך. לא לפני צפר ודם הוא
משיח לכו, אלא לפני ה' חוקר לב
ובוחן כליות, אם לא שויתי ודוממתי
נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי
נפשי, כיונק זה שירוד ממעי אמו
ואינו יודע גדולות (ירושלמי סנהדרין
7-3), עד כאן דבריו.

הרי לנו הקופה של שרצים שהיה
תלוי על דוד, כל ימי ילדותו

לבוזותינו, ולהודיע לישראל שיש לנו צן
פקול (ילקוט המכירי).

כשנבנם דוד, לא קם אף אחד
מפניו, כשנתקרב אל
שמואל וראהו שהוא אדמוני, נתיירא
ואמר, אף זה שופך דמים כעשו (צ"ר
סג-ח). פתאום אומר הקצ"ה לשמואל,
משיחי עומד ואתה יושב, קום משחהו
כי הוא זה (מדרש). שמואל קם ונשקו
לדוד על ראשו. ישי כשראה זה קם
אף הוא, וכל הנאספים קמו אף הם.
ושמואל לקח את קרן השמן וימשח
אותו בקרב אחיו, פתאום נתמלח
האולם קול תרועה ושמחה, יחי המלך
יחי המלך.

מברחין נשמע פתאום קול צכי
מחריד, נצת צת עדאל אם
דוד מתייפחת צככי, כל העשרים
ושמונה שנות עלצונות וציונות שלה
ושל צנה, מנאיו מנוח צורם דמעות
שפרצו מעיניה, דמעות גיל, עכשיו
נפתרה התעלומה, פוענח הסוד, הנציח
גילה זאת, דוד איננו צן פסול, אלא
קדוש לאב קדוש, קדוש בכל מיני
קדושה וטהרה. וכלפי האחים אמרה
האם, אצן מאסו הצונים (מהלים
קיא-כג), 'הצנים' כתיב, אי צן שמאסו
אותו אחיך, היתה לראש פינה. וצניה
כמתנללים אמרו לה, מאת ה' היתה

חשבונו, זה הציאו לרעות ציעקז עמו
וישראל נחלתו.

ובזה נראה לצאר מה שאמר דוד,
ארוממך ה' כי דליתני ולא
שמחתי אויבי לך, לא אמר כי הגזיהני
או רוממתי אלא דליתני, כי יש
בתיבה זו שתי משמעות, חדא לשון דל
ודלות, ושנית לשון הגזיה, כי דלה
דלה לנו. ודוד המלך עבר עליו שני
תקופות, צימי נעוריו היה מושפל ודל,
אבל שפלות זו הציאו להתעלות על כל
צני עמו להיות מלך על כולם. ודוד
השיג כי הגזיה זו שהגזיהו ה' הוא
השכר על קבלת השפלות צימי נעוריו
מתוך אהבה. וכאשר נתן מזמור לה'
אמר, ארוממך ה' כי דליתני, הן על
הדלות שהיה לי מתחלה, והן על
התולאה מזה שהגזיהו ה' אחר כך
ברום המעלות, שהעושה עמנו כמדבר
עולה לגדולה (נדריס נה.). ואמרו
(מוספחא זרכות ג) מפני מה זכה
יהודה למלכות מפני הענוה ע"כ. וכן
אמרו (ילקוט שמואל קח) שאל זכה
למלכות מפני הענוה ע"ש. —
והזיונות והשפלות של דוד בנערותו,
הם הקופה של שרצים שהיה תלוי לו
מאחוריו.

והגה קרח לא היה לו קופה של
שרצים, ומיחסי כהונה היה,

עד היותו כ"ח שנה, היה חי בשפלות
רצ מאלד, שחשבוהו לממור, לא אכל
עם אבותיו ואחיו, היה נידון להיות
פנוי כל ימיו צלי נישואין, והיה
בסכנה עצומה כל ימיו מחיות
טורפות ציערות ומדצרים, והוא לא
כועס על הריחוק, ולא מתרעס על
ה' צמצבו הקשה, הוא יושב ולומד
תורה, ועוסק באמירת שירות
ותשחות מתוך געגועין לצוראו, עד
שנתעלה להיות נעים זמירות ישראל.
ועל זה אמר שמואל על דוד, בקש
ה' לו איש כלצבו (שמואל א יג-יד),
איש שאינו רוצה בלצבו דבר, רק מה
שהוא בלצבו ה', ומצטל כל רעויותיו
עבור רצון קונו. וימי השפלות האלו
והתנהגותו זהם העלוהו על ראש
הפסגה להיות מלך על ישראל, ולהיות
מהשצעה הרועים, שהמתין ה' על
איש כזה מימות משה ואהרן מאות
שנה, עד שבא דוד והשלים השצעה
רועים, והשלים להיות רגל הרביעי
שצמרכבה.

ועל זה אמר הכתוב, ויצחר צדוד
עצדו, ומה מצא ה' צדוד שצחר
בו, ויקחהו ממכלאות לאן, לקח אותו
מהתנהגותו צילדותו כשרחקהו מציתו
ונתנוהו להיות רועה לאן. ומאחר
עלותו, ומאחר שזכה להיות אז כיונק
ועולל, כגמול עלי אמו, שאין לו שום

ושוב קיבל סטירה ושר שירה חדשה לה'. לא כן נבוכדנאצר שאמר שירה בעת גדולתו לבדו. על כן צא המלאך וסטרו לנבוכדנאצר, לראות אם גם בעת שמקבל סטירה יכול לומר שירה, ובאמת לא המשיך לומר אז שירה ושתק. לא כן דוד המלך, חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה (מהלים קא-ה), הן בעת חסד והן בעת משפט, לך ה' אזמרה ודפח"ח. (ועיין שמן ראש ח"י במדבר עא).

ואירתא בגמרא (מגילה יא:): ודוד הוא הקטן (שמואל א יז-יד), הוא בקטנותו מתחלתו ועד סופו, כשם שבקטנותו הקטין את עצמו אל מן שגדול ממנו בחורה, כך במלכותו הקטין את עצמו אל מן שחכמה ע"כ. דוד לא נשתנה מעונותיו ומקבלת רצון ה' בהתנהגותו, גם יום אחד מימי חייו. וגם אחר שנעשה מלך, ומרד בו בנו אבשלום ורצה להורגו, והוצרך לצרות מציתו, אמר הכתוב (שמואל ב טו-טז) 'ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יתף'. כבר נדמה שהמלכות עוברת לידי אבשלום, מה אמר אז דוד, אם אמנא חן בעיני ה' והשיבני והראני אותו ואת נהו. ואם כה יאמר לא חפצתי בך הנני, יעשה לי כאשר טוב בעיני.

ואין ממניין פרנס כזה על הציבור, וכאשר יצא נגד משה נאצד מהקהל. וכאשר ראה זאת דוד, אז הכיר הטובה שהיה גנוז במה שהזמין לו ה' הקופה של שרצים בימי נעוריו, ולכן נטל אז הכנור והתחיל מנגן, ארוממך ה' כי דליתיני, שמתחלה נתן לו נחלתו בללות ובשפלות, ועבור זה זכה שנתעלה, שהגזיה אותו לרעות ביעקב עמו.

האדם לא נמדד במעלותיו בשעה שלא חסר לו דבר, והוא יושב במנוחה בציתו מתוך עושר והרחבה, אלא איך התנהגותו הוא בעת צר, ושם מתגלה נקודת פנימיות נפשו איך הוא מנצו. איתא בגמרא (סנהדרין כג:): דבשעה שהחיה יחזקאל המתיס בצקעת דורא, התחיל נבוכדנאצר לומר שירה, ואלמלא צא מלאך וסטרו על פיו, ביקש לגנות כל שירות ותשכחות שאמר דוד בצפר מהלים ע"כ. והוא פליאה, שכן השמים יבואו לבטל בעל בחירה מלומר שירה לה'. ופירש הרה"ק מקאלק זי"ע, כי אין זו חכמה לשיר שירה לה' כאשר האדם נמנא צרום הפסגה, שולט בכיפה, מושל בכל העולם. החכמה היא לשיר שירה לה' כשמנאי בשפל תחתית ונפילה רודפת נפילה. וזה היה דוד, שקיבל סטירה מה' ושר שירה,

את דוד וגו', וכה אמר שמעי בקללו
 לא לא איש הדמים (שמואל ב טז-ה).
 והוא קללני קללה נמרצת (מלכים א
 ב-ח), ואמרו חז"ל (שבת קה.) נוטריקון
 נואף הוא, מואבי הוא, רועה הוא,
 נורר הוא, תועבה הוא ע"כ. — ואמר
 הכתוב שוב, ויאמר אבישי בן נרויה
 אל המלך, למה יקלל הכלב המת הזה
 את אדוני המלך, אעברה נא ואסירה
 את ראשו. ויאמר המלך וגו' ה' אמר
 לו קלל את דוד (אפשר אדם כמותו
 שהוא ראש סנהדרין, יקלל את המלך, אם
 לא שנאמר לו מאת הקב"ה, רש"י), ומי
 יאמר מדוע עשיתה כן ע"כ. (ועיין
 אגרת הקדש להמניח פרק כה).

ואיתא בזוה"ק (ח"ב קז:) שיותר היה
 כואב לדוד מה שעשה לו
 שמעי בן גרא, מכל הזרות שעברו
 עליו עד היום ההוא, ולא השיב כנגדו
 כלום. ואיתא בספיה"ק שכאשר קיבל
 דוד אז את הגידופים של שמעי באופן
 נפלא כזה, זכה לקבל הדרגה שלו
 להיות רגל רביעית שבמרכבה. — הרי
 לנו גודל מעלת ענותותו של דוד
 המלך, איך השפיל עצמו נגד רצון ה',
 עומד מוכן להשפלות ולבזיונות בימי
 נעוריו, ומוכן לאובדן מלכותו, ואם כה
 יאמר לא חפצתי בך הנני. ומוכן לקבל
 גידופים משמעי כאשר ה' אמר לו
 קלל.

כאן התגלה לנו דוד בהנהגה נוראת
 הוד, אשר אין די בחר ואין חקר
 לגדולתה. הוא מוכן להחזיר המלכות
 ברצון, אם זהו רצון ה'. ולא על אבדן
 המלוכה זכה, אלא על ה'לא חפצתי
 בך'. כי תאות הנדיקים להפיק רצון
 מה'. ואם כה הוא רצון ה' 'הנני'
 יעשה בי כטוב בעיניו.

ואמרו צילקוט (שם קנא) דבאותה
 שעה היה אומר, מזמור
 לדוד בצרתו מפני אבשלום בנו. אם
 בוכה למה מזמור, ואם מזמור למה
 בוכה. אמר דוד, בוכה אני שהקנטתי
 את אבא, מזמור אני שאין דיני להריגה
 אלא לטרידה. יעקב צרת, משה צרת,
 אליהו צרת, ואני צורת כמותם. התחיל
 אומר (תהלים קיט-ג) זכרתי משפטיך
 מעולם ה' ואתנחם, זכרתי מדת הדין
 שבה נהגת את הראשונים והתנחמתי
 ע"ש. הוא לא מתמרמר על אבשלום,
 ולא בוכה על בריחתו, אלא על
 שהקנטתי את אבא, אין אף אחד
 שחייב על זה, אלא אני בעצמי, ויש לי
 רק כתובת אחת לכל זה, לשוב לפייס
 את אבא.

וְאֵל די לו לדוד צרת בנו אבשלום,
 שוב אחר זה פגע בשמעי בן
 גרא, יוצא יוא ומקלל, ויסקל באבנים

נעוריו הביאו לרעות ציעקב עמו, להיות מלך ישראל, ודוד הוא הקטן, ראו מה קטנותו עלתה לו, שדוד מלך ישראל חי וקיים, והוא יהיה הגואל האחרון, משיח בן דוד.

והגה כאשר אין לאדם כלום בעולם, והוא מכיר שפלותו, אין עדיין בזה כל כך מעלה, כי אין לו זמנה להתגאות. אבל כאשר ה' מרים את האדם בחכמה ובעושר בכח וצנוי, והוא עומד ברום המעלה, אז נריכין לאזהרה יתירה שלא יטשטש זאת דעתו, ולהיות עניו ושפל רוח. ועל זה הזהיר התנ"ך, מאד מאד, כאשר ה' נתן לך בעולם התרוממות מאד מאד, ואתה עומד ראש הפסגה במעלתך. וגם ממונו של אדם קרוי מאד, וכדכתיב (דברים ו-ה) וכלל מאודך, והקצ"ה צריך אותך בממונך ובמאודך מאד, אז יש להזהיר ביתר שאת הוי שפל רוח צפני כל אדם, שלא יהיה אלנך מה שאמר הכתוב (שם ח-יב) פן תאכל ושבעת, ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך ואלנך ירביין, וכסף וזהב ירבה לך, וכל אשר לך ירבה, ורם לצבך ושכחת את ה' אלנך. אלא גם כאשר יהיה לך מאד מאד, טוב עמוס ומופלבג, הוי שפל רוח.

ואמור שתקות אנוש רמה, התקוה של האנוש צריך להיות להגיע

וגראה דעל זה אמר דוד (תהלים כט-ג) קול ה' בכח, קול ה' בזהרה, קול ה' שובר ארוים וגו', כי השיג והכיר שאין שום דבר נעשה בעולם מצלי שהכריזו עליה מתחלה. ואמר על עצמו, קול ה' בכח, בזהרה שנים שהייתי מוטל בצזיונות במדברות בסכנה, היתה זאת קול ה'. ושוב קול ה' בזהרה, כאשר נעשימי מלך ישראל עומד ברום המעלה, מהודר בצגדי מלכות. וגם לאחר זה כשהוטרך לברוח מאבשלוס, והארו הזה, הוא דוד, נפל מאיגרא רמה לצירא עמיקתא, קול ה' שובר ארוים, וישבר ה' את ארוי הלצנון, וירקידם כמו עגל, לברוח מיער ליער וממערה למערה, יעלו הרים ירדו בקעות, וכדרך הרוקד שעומד רגע למעלה ושוב רגע למטה, גם זה הוא קול ה'.

ודוד המלך הוא קמל על הענוה, וכמו שאמרו (תולין פט.) אמר להם הקצ"ה לישראל חושקני בכס, שאפילו בשעה שאני משפיע לכס גדולה אתם ממעטין עצמיכם וכו. נתתי גדולה לדוד אמר (תהלים כז-ו) ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם וצזוי עם ע"כ. וממנו יש להאדם ללמוד לילך בצרכיו, ולומר מתי יגיעו מעשי למעשי אצותי. ואיך לא הפסיד כלום משפלותו, כי השפלות של שנות

שהורגך ננערותו להיות פעם על הדרך
 צימים הנוראים, ורצה להתפלל ציוס
 הכיפורים קמוך לאדם שלבו נשבר
 בקרבו, ועלה צדעתו שצתפלת מנחה
 ערב יום הכיפורים יסתכל צצית המדרש
 מי שמתפלל צהכנעה וצלב נשבר. וראה
 איש אחד צוכה מאד ומתודה צאומר,ו,
 עפר אני צחיי וקל וחומר צמיתתי, הרי
 אני לפניך ככלי מלא צושה וכלימה,
 והחליט שזה יהיה שכיני צתפלת יום
 הכיפורים. וכאשר יאלו מהצית המדרש
 פגע אחד צכצודו של אותו אדם, ועל
 זה ענה והשיב לו צקול רס וציהו
 צרבים. ושאל אותו הרבי עקיבא איגר,
 הלא כעת ראיתי איך שאמרת צצניות
 וצצרון לב, עפר אני צחיי וכו', ואיך
 נפגעת כל כך מחצרך. והשיב לו, הן
 אמת כי צעמדי נגד ה', לפניו אני
 עפר ואפר צאמת, אבל נגד זה האיש
 הגס וכו', הרי אני חשוב ממנו פי
 כמה, ואיך פגע צכצודי.

ובגמרא (חולין פטו.) אמר רבא גדול
 מה שנאמר צמשה ואהרן
 יותר ממנה שנאמר צאצרהס, דאילו
 צאצרהס כתיב (צראשית יח-כו) ואנכי
 עפר ואפר, ואילו צמשה ואהרן כתיב
 (שמות טו-יז) ונחנו מה ע"כ. וצפשוטו
 הכוונה, כי 'עפר ואפר' על כל פנים
 יש צו ממש, לא כן 'מה' הוא לא
 כלום. אבל צאמת הדבר תמוה, דמי

למדריגתו של דוד המלך שקרא עצמו
 רמה ותולעת, ואנכי תולעת ולא איש,
 ללמוד דרך לעצמו מדוד המלך איך
 התנהג צענוה וצפלות צכל המצבים
 וצכל הזמנים. וגם תקות אנוש רמה,
 הקו והדרך הישרה של האדם הוא
 ליקח לעצמו סמל דרכו של דוד,
 ולהשתדל להגיע למדריגתו של דוד
 שהיה צעיניו רמה, ואז צאמת יוכל
 להתעלות, ולהעלות נשמתו צרוס
 המעלות להיות קרוב לה', כי גדול
 שער הענוה של נמוכי רוח, צעולם
 הזה ולנצח נצחים.

ואומר התנא, מאד מאד הוא שפל
 רוח 'צפני כל אדם', וכתב
 צמלאכת שלמה, כי יש גאווה טובה
 ומשובחת, שיחשוב עצמו גדול מכל
 צבא מרוס, ולא יאמר מי אנכי גוש
 עפר רמה ותולעה להיות עבד המלך,
 ולא נצראו העולמות כולם אלא צשציל
 זה האדם, כדכתיב (קהלת יב-יג) כי זה
 כל האדם, והוא חשוב מהמלאכים,
 וצזה יצוא האדם לשמור מצותיו. וזהו
 שאמרו אס תהיה 'שפל רוח', דוקא
 'צפני כל האדם', אבל צפני המלאכים
 וצבא מעלה תתגאה, כי קרוב אתה
 לה' יותר מהס ע"כ.

וייש לומר עוד על פי מה שמסופר
 על הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל,

כאלה חלק משה ואהרן, שאף בהתלונו העם עמהם, היו כל כך נבזים בעיניהם עד שאמרו ונחנו מה כי תלינו עלינו, שאין לנו חשובים כלל להתגרות ריב ומדון אחנו.

וזהו ציור דברי הגמרא גדול מה שנאמר במשה ואהרן וכו', אינו מדבר על ענס משה ואהרן שהיו ענוים יותר מאברהם, שאפשר שאברהם היה גם כן עניו כמותם, אלא שאותו הענין הנאמר במשה ואהרן, הוא גדול ומופלא יותר מאותו ענין שנאמר באברהם, דאלו באברהם כתיב הנה נח הואלתי לדבר אל ה' ואנכי עפר ואפר, וזה אינו נפלא כל כך שבהיות אברהם עודנו עומד לפני ה' ומדבר לפניו, ובהעריך עצמו נגד גדולת הצורה ית' לא נפלאה היא להיות נבזה בעיניו לאמר ואנכי עפר ואפר, מה שאין כן באותו ענין שנאמר במשה ואהרן, שהוא בתלונת העם עמהם, ואף על פי כן היו נבזים בעיניהם גם נגד בני אדם, עד שאמרו ונחנו מה כי תלינו עלינו כנ"ל, וזהו דבר נפלא מאד, וגדול מה שנאמר במשה ואהרן וכו' ודפח"ת.

ולבן שפיר דקדק המשנה, מאד מאד, הוא שפל רוח צפני כל האדם, כי להיות שפל רוח נגד ה' אינו

פתי יסור הנה להיות לו איזה התנשאות בלבו מחמת שהוא בגדר עפר ואפר, ואם כן איך יזייר ענוה יתירה מזה. וגם איך אמרו ונחנו מה שגרועים יותר מעפר ואפר, הלא באמת הן האדם היה כאחד ממנו להיות מחואר ככה כאמרו ית' לאדם הראשון כי עפר אתה (בראשית ג-ט). ועוד יש לדקדק בלשון חכמים, שאמרו גדול מה שנאמר במשה ואהרן ממה שנאמר באברהם, ולא אמרו גדולים משה ואהרן יותר מאברהם.

ובתב בלב אריה (שם) לפרש, כי הנה באמת צבוא איש להתפלל ולפני ה' ישפוך שיחו, ומעריך עצמו נגד גדולת הצורה יתברך, הלא אז יכנע לבלבו והוא נבזה בעיניו נמאס, כמאמריו לפני התפלה מי אנכי שאזכה להתפלל וכו', ואנכי עפר ואפר. וכמו כן ציוס הכסא כי יבא ועודנו עומד לפני ה', יעק מקירות לבו לאמר אדם יסודו מעפר וכו', ואולם אם יקום והתהלך בחוץ נגד בני אדם, הלא תזיח דעתו עליו לאמור אני ואפסי עוד, ובפרטות כאשר יקום איש על רעהו לריב עמו ולפגום בכבודו, אז יתמרמר אליה בחמתו כח לירד עמו עד לחייו, ויעלה לשמים שיחו, עד שכל העולם אין כדאי הוא לו, והוא גדול מכל בני קדם. ולא

מדריגה כל קך, כי מה אנוש כי
תזכרנו נגד גדלות הצורה, אך גם נגד

זני אדם כמותך, תהיה שפל רוח מאד
מאד.

בסעודה שלישית פרישת קרח תשייע לפ"ק
בבארא פארק

נציאים, וגדולים ממנו בשנים, והחליטו
שהוא מטעם שנשא אשה כושית, בת
יתרו שפיטס עגלים לעבודה זרה, אבל
הם שאין בהם דופי יש לחוש שתזוח
דעתם עליהם. וזהו שאמר הכתוב,
'ותדבר אהרן ומרים במשה' (יג-א),
מה שבחר ה' במשה, הוא 'על אודות
אשה הכושית אשר לקח'. ויאמרו
'הרק אך במשה דבר ה', הלא גם
זנו דבר', וגם אהנו נציאים, ועם כל
זה בחר ה' דוקא במשה שיהיה הוא
המנהיג, על כרחך אין זה כי אם
מחמת הקופה של שרצים התלויה לו
מאחוריו, שאם תזוח דעתו יאמרו לו
חזור לאחורין. ועל זה בא ה' והעיד
בו, 'והאיש משה עניו מאד מכל
האדם אשר על פני האדמה', ואינו
צריך לקופה של שרצים, כי גם בלא
זה לא תזוח דעתו ולא יתגאה, ומה
שבחר בו ה' הוא מלד מעלתו שאין
דומה לו ע"כ.

אמנם יש לומר בזה עוד, דהנה
מצינו באברהם שאמר לו ה',

רב לכם כי כל העדה כולם קדושים
ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על
קהל ה' (טז-ג). וברש"י עמרם הצבור,
נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד
כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה
לא אני וכו' ע"כ. הנה כבר דברנו
היום בפרקי אבות, כי אמרו חז"ל (יומא
כג:): דאין מעמידין פרנס על הציבור,
אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו
מאחוריו, ומשה ואהרן היה להם קופה
של שרצים, שעמרם נשא דודתו, לא כן
קרח לא היה בו שום דופי, ואין ממנין
אותו פרנס. אמנם אכתי יש להבין הא
משה ואהרן שקולים כאחד (שהש"ר
ד-ה), ואהרן גדול בשנים יותר ממשה,
ולמה נבחר משה להיות המלך, ואהרן
רק כהן גדול, ומלך קודם לכהן גדול
(הוריות יג.).

ובספר וידבר משה (פ' צהעלותך)
כתב, לבאמת מרים ואהרן
צעמם הרהרו בזה אחר משה, למה
בחר ה' בו להיות פרנס על הציבור,
והוא הצעיר בצית אציו, וגם אנו

להתרוממות, וכסף וזהב ירצה לך וגו', ורם לבצק ושכמת את ה' וגו' (דברים ח-יג), ואז נריכין להזכירו ללמוד מהר"ש של אברהם שנשאר בשמו, ולא זזה ממקומה כדי ללמוד שיזכור תמיד ימי שפלותו. ועל זה זיקש רש ועושר אל תתן לי, שינטרכו להזכירני בימי עשירי על הר"ש של אברהם, אלא יחיה מעצמו תמיד עם מדת שפלותו שהיה לו מקודם, ומעצמו יצין התחייבותו בעשרו.

ויש לבאר הדברים ביתר שאת, בהקדם מה שיסופר על הגאון רבי דוב צער מייזליש ז"ל מווארשא, שהלך פעם בימי החורף לבית גביר שיעזור לצורך קניית עצי הסקה לעניים, והגביר קבלו בספר פנים יפות בפרוודור החצוני ובקשו יכנס פנימה, אבל הרב התחיל לדבר אמו שם בחוץ אלל הפתח מענין לענין, וכיון שהגביר היה לבוש צדי צית, הציקתו הקור, ואין כסות בקרה, אך לא רצה להפסיק באמצע מפני הכבוד. וכשהרגיש הגאון שהגביר מנוון ורגלוי דא לדא נקשן, אמר ובכן נכנס פנימה, ואחר כך הודיעהו מטרת ביאתו, ובקש הרב שיסלח לו שציערהו בעכיצת הפרוודור, אלא שרצה שירגיש צער הקור, ולהכיר

לא יקרא עוד את שמך אברהם, והיה שמך אברהם, כי אז המון גויים נתמיד (בראשית יז-ד). וברש"י לשון נוטריקון של שמו, בתחלה לא היה אז אלא לארם, ועכשיו אז לכל המון עולם, ומכל מקום ר"ש שבו לא זזה ממקומו (צ"ר מז-א) ע"כ. ונריך ביאור באמת מאי טעמא לא זזה הר"ש שבו. וראיתי בספר אלופי יהודה (פ' לך מד.) צ"ש ספר צט"ח, דרמזה תורה בזה מה שכתוב (קהלת י-ד) אם רוח המושל יעלה עליך מקומך אל תנת, ר"ל אם האדם נתרומם קרנו בכבוד ובא לידי נשיאות, בכל זה אל ישכח עת שהיה בשפלות, רק יזכור שפלותו תמיד ועל ידי זה לא יתגאה לבו בקרבו. ולכן השאירה תורה הר"ש במקומו, אף כי הוסיפה ה' שהוא מורה על רוס מעלתו שנעשה עתה אז להמון העולם, בכל זה יהיו שניהם יחדיו, דהיינו גם ר"ש נשאר לו, שמורה שמתחלה לא היה אז רק לארם, וזה לא ימוש מוכרונו גם עתה כאשר הוא כבר אז המון גויים ע"כ. (וכתב שם דבר נחמד לפרש בזה דברי רש"י, ואגדלה שמך (יב-ב), זה שאומרים אלקי יעקב ע"ש).

ובזה היה נראה לפרש הכתוב (משלי ל-ח) רש ועושר אל תתן לי, כי עשירות מציא פעמים את האדם

וּלְבָן אֵין מַמְנִין פִּרְנָס עַל הַצִּיּוֹר, אֵלֶּא אִם כֵּן קוּפָה שֶׁל שְׂרָטִים תִּלְוִי לוֹ מֵאַחֲרָיו, דְּאִם הַפִּרְנָס לֹא הִרְגִישׁ מַעֲוֹלָם טַעַם שֶׁל שְׁפֹלוֹת וּדְכָאוֹת רוּחַ, אִז לֹא יוּכַל לִירֵד לְהַצִּין וּלְהַטִּיב אַחַר כֵּךְ עִם הַנְּמוּכֵי רוּחַ, וּלְכַן יֵשׁ לוֹ לַטַּעַם מִתְחַלְהָ טַעְמָה שֶׁל חֲלִישוֹת הַדַּעַת מֵהַקּוּפָה שֶׁל שְׂרָטִים, וְאִז יוּכַל לַצַּע נְשִׂאוֹתָו עַל הַצִּיּוֹר כַּהוּגֵן. וּלְכַן גַּם דוּד הַמֶּלֶךְ הִיָּה חַי שְׁנַיִם רְבוֹת בְּשְׁפֹלוֹת (כְּמוֹ שֶׁדִּבְרַנוּ בְּפִרְקֵי אֲבוֹת), כְּדֵי שֶׁצִּיּוּמֵי מַלְכוּתוֹ יִצִּין לִרְכִי הַנְּדַכָּאִים, וּנְפִישוֹת אֲצִיּוּנֵים יוֹשִׁיעַ.

וּלְבָן הַמְּזוּמוֹר שֶׁל תְּהִלִּים, מֵהַאֲרֻבָּעָה שֶׁצִּרְיָכִין לְהוֹדוֹת, מְקַיֵּים בְּפִסְקוֹק, מִי חֲכַם וַיִּשְׁמַר אֵלֶּה וַיִּתְּצוּנּוּ חֲסָדֵי ה' (קז-מג), כִּי אֲנוּ רוֹאִים שֶׁרֹּבֵץ דְּרוֹבֵץ הַאֲיִרֻגוּנִים שֶׁל חֲסֵד לְכָל סוּגֵי נִרְכִּים, נִתְּיִסְדּוּ מֵאַנְשִׁים שֶׁהִיָּה לָהֶם מֵאוֹרַע כּוֹה צַעֲמָם אִז בְּצַנִּיָּהֶם, וְהִרְגִישׁוּ נְחִילוֹת הַדְּבַר שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת פְּעִלִּים לְהוֹשִׁיעַ בְּנֵי אָדָם כְּמוֹתֵם הַנְּחֻנִּים בְּצִרָה כּוֹה. וְהַאֲרֻבָּעָה שֶׁצִּרְיָכִין לְהוֹדוֹת, יִזְכְּרוּ תָמִיד מֵהַ שַׁעֲרַת עֲלִיָּהֶם, כְּדֵי לְלַמּוֹד מִזֶּה אֵיךְ שֶׁצִּרְיָכִין לְהִתְחַסֵּד עִם הַנְּדַכָּאִים הַנִּמְלָאִים בְּמִצַּצ כּוֹה. וְאוּלַּי זֶה הִיָּה גַם מִתְחַלְהָ הַסִּיבָה שֶׁהַצִּיאָם ה' לִידֵי כֵךְ, כְּדֵי לְהִרְגִישׁ זֹאת עַל בְּשָׂרָם, וּלְעֲשׂוֹת חֲסֵד אַחַר כֵּךְ עִם אַחֲרִים. 'וּמֵי חֲכַם', מִי שֶׁרָאֲשׁוּ עִמּוֹ

נֶעֱרַן שֶׁל עֵנִיִּים הַסּוֹבְלִים מִן הַקּוֹר, וְאִז יִנְדַּב צִיד רַחֲבָה וְרוּחַ נְדִיבָה.

וַיִּסְוֶר עַל הַרְהִ"ק רְצִי נְחוּם מְטַשְׁעֵרְנָאֲצִיל זִ"ע, שְׁטַרְחָ הַרְבֵּה עֲצוֹר פְּדִיוֹן שְׁצִיִּים, וּפַעַם נֶאֱסַר הוּא עֲלָמוֹ בְּצִית הַאֲסוּרִים בְּעִלְיוֹת שֶׁקָר וּכְזָב, וּבְהִיוֹתוֹ חֲבוּשׁ בְּצִית הַסֶּהֱרָ בָּא אֵלָיו זֶקֶן אֶחָד, וְאָמַר לוֹ הַטַּעַם שֶׁהוּא סוֹבֵל כֹּאֵן, כְּדֵי שֶׁתְּקַיֵּים אַחַר כֵּךְ מְנוֹת פְּדִיוֹן שְׁצִיִּים בִּיתֵר שֶׁאֵת וּמִסִּירַת נֶפֶשׁ, הִיֹּתֶךָ יוֹדַע בְּצַעֲרֶךָ ע"כ. וְשִׁמְעַתִּי מִכִּ"ק אֲבָא מֵאַרְיִ זִ"ל לְפִרְשׁ בְּזוֹה, מֵהַ שֶׁאֲמַר ה' לְאַבְרָהָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ (בְּרֵאשִׁית יב-א), וּבְרֵשִׁ"י לְהַנְּאֻתֶךָ וּלְטוֹבַתְךָ, כִּי עַל יְדֵי טַלְטוּל דְּגִבְרָה קָשָׁה, יִכִּיר בְּצַעֲרֶךָ שֶׁל הוֹלְכֵי דְרָכִים, וַיִּקְיִים גְּמִילוֹת חֲסָדִים וְהַכְּנַסַת אֲוִרְחִים, וַיַּטַּע אֶשֶׁ"ל (שֵׁם כֹּה-לֵג) בִּיתֵר שֶׁאֵת וּמִסִּירַת נֶפֶשׁ, וּמִזֶּה יִנְמַח לוֹ לְעַלְמוֹ גַם כֵּן טוֹבָה גְדוּלָה. וּבְשִׁמְלֵי יַעֲקֹב לְהַמְגִיד מִדּוּבְנָא (פ' וַיִּקְרָא מִשַׁל קַמֵּד) כְּתִב לְבָאָר בְּזוֹה, מֵאַמְרָם (בְּרֵכוֹת ו:): אֲמַר מִר זוֹטְרָא אֲגֵרָא דְתַעֲנִיתָא לְדַקְתָּא, וּבְרֵשִׁ"י שְׁנוֹתֵינִים לְדַקָּה לְעַרְב לְפִרְנַסַת הַעֵנִיִּים שֶׁהִתְעַנּוּ הַיּוֹם ע"כ. וְהִיָּינוּ דְלֵאחַר שֶׁקָּבַל הַבַּעַל הַצִּית בְּמִשְׁךְ כָּל הַיּוֹם לְעַר הָרַעֲב, אִז לַעַת עַרְב פּוֹתַח אֵת יָדוֹ בְּרוּחַ נְדִיבָה לִיתָן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל הַעֵנִי צִיד רַחֲבָה טַפִּי מִבְּשָׂאָר הַיָּמִים ע"כ.

ישראל, כי הוא הרגיש על צטרו לז נדכה ונכאה, וישתדל לעמוד לימין עני ואציון, וזה אין בדומה לו בכל שצט לוי.

והנה משה השיב לקרח, בקר ויודע ה' את אשר לו, ואת הקדוש והקריב אליו (טז-ה), וכתב לפרש באלופי יהודה, דאיתא בגמרא (סוטה ה). אמר רבי אלעזר כל אדם שיש צו גסות הרוח אין עפרו ננער [מקיץ בתחיית המתים] שנאמר (ישעיה כו-יט) הקילו ורננו שוכני עפר, שוכני צעפר לא נאמר [דלישתמע על כל המתים] אלא שוכני עפר, מי שנעשה שכן לעפר בחייו [משפיל עצמו עד לעפר] ע"כ. והנה עדת קרח בגודל גאותם טענו למשה מדוע תתנשא על קהל ה', ועל זה אמר להם משה, בקר, היינו צעת הגאולה שתאיר כאור יום חשכת לילה, ויקילו וירננו שוכני עפר, אז ויודע ה' את אשר לו, כי אז יראו לעין כל מי יעמוד בתחיית המתים, ונראה מי הוא המתגאה ומתנשא לכל לראש. ולכן אמרו חז"ל (סנהדרין קח). עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר ותכס עליהם הארץ (טו-לג), בעולם הזה, ויאצדו מתוך הקהל, לעולם הבא ע"כ. ובעולם הבא שהוא בקר (פסחים ז:): יודע ה' את אשר לו ע"כ.

וראה את הנולד, ישמר אלהי, הדברים הללו שעצר עליהם, ויתבוננו חסדי ה', להתבונן מזה לעשות גם הם מחסדי ה' שעושה עם הנדכאים.

ובזה נבוא אל המכוון, כי הנה שצט לוי נבחר מה' להיות המורי דרך לישראל, כי הם עמדו תמיד ברום המעלה, ושצט לוי אין לו אלא לצ אחד להקצ"ה (תנחומא במדבר טו). אמנם למנות אחד מהם להיות פרנס על הציבור, היה בהם קצת חסרון, כי שצט לוי לא היתה עליהם שיעבוד מצרים (רש"י שמות ה-ד, שמור ה-כ), ולא טעמו מעולם טעם של דכאות רוח, שיהיו ראויים להכניס עצמם בצרותיהם של ישראל ולהרגיש מצטם ולעמוד להם צעת דוחקם. אמנם אחד היה משה רבינו, שציקש פרעה להרגו, ויצרח משה מפני פרעה (שמות ז-טו), והיה אז בן כ' שנה (שמור א-כז), ויש אומרים בן י"ב שנה (רבינו בחיי שם), ומאז עד שנעשה בן שמונים שנה, היה מוצדל מאצותיו ומכל משפחתו, יהודי יחידי בעולם שכולם עוצדי עבודה זרה, עד שהורך לישא אשה מצנות מדין, והוא טעם רוב שנותיו טעמו של איש נדכה, עד שצט הראשון קרא גרשום, על שם כי גר הייתי בארץ נכריה (שמות יח-ג), ולכן הוא ראוי להתמנות המלך על כל

נסיונות שונות, מתפלה בזמנה וצ'יצור, קביעת עמים לתורה, דקדוק במאכלי כשרות כמו צבית, ונסיונות הטומאה של פריזות בחולות. והענה היעולה לזה, לקדש את שעות הצוקר לה', להתחיל היום בקדושה, בתפלה במתינות, ובקבלת עול מלכות שמים בקריאת שמע, וצ'לימוד התורה, ואז גופא צתר רישא גריר, והתחלת היום משאיר השפעה לטובה על כל היום. וזה 'צקר', כפי הנהגת האדם בהשכמת הצקר, בזה וידע ה' את אשר לו, שיוכל לעמוד לפני ה' גם אחר זה.

ובזה יתבאר המשנה (אבות ד-ד) מאד מאד הוא שפל רוח שתקות אנוש רמה, ותמהו בזה לאטו זהו תקותו של אדם. אמנם 'רמה' פירושו גם מלשון התרוממות, וכל אחד יודע שסוף האדם למות, אמנם תקוה אחד יש לו עוד, שצחחיית הממים יוכל להתרומם ולעמוד מקצרו, וזה לא יהיה בגסי הרוח, ולכן מאד מאד הוא שפל רוח, שתקות אנוש רמה.

ובדרך המוסר לימי הקיץ הממשמים וצאים, שדרכן של בני אדם לנסוע מציתם לנפש, ויש להאדם אז

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' **יעקב חיים כ"ץ** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו החתן **דוד** נ"ו למז"ט

לעילוי נשמת
מרת **פיגא שרה** ב"ר **משה** ע"ה
נפטרה ח' תמוז תשנ"ג לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנה
מוה"ר ר' **אהרן נטע שלום וויסבערג** הי"ו

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' **יואל משה ליווענדאג** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' **יוסף לעפקאוויטש** הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בריוכנס בנו הב' ברוך **אברהם** נ"י לעול התורה והמצות
ולרגל הולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' **שלמה צבי זינגער** נ"ו
לרגל תגלחת בנו
כמר **אברהם שמואל בנימין** נ"י

נתנדב ע"י ידידינו
הרב ר' **אפרים יצחק היללמאן שליט"א**
לרגל תגלחת בנו
כמר **יעקב** נ"י

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה
להר"ר **יואל ברא"ש פייערווערקער** הי"ו
718.387.5770